κι' ὅλο νὰ φτάσουν σπούδαζαν στοῦ χωράφιοῦ τὴν ἄκρη.
Κι' ἡ γῆ ἀπὸ πίσω μάβριζε, λὲς ἔμιαζε ὀργωμένη
κι' ἂς εἶταν χρυσοσκάλιστη· ἀφτὸ δὰ ἂν εἶταν θάμα!

Κι' ἐκεῖ ἕνα βαθυγράσιδο μέσα ἔφτιανε μετόχι,
ποὺ θεριστάδες, τροχιστὰ στὰ χέρια τους δρεπάνια
βαστῶντας, δῶσ' του θέριζαν· κι' ἀπ' τὶς χουφτιὲς λὲς ἄλλες
ἔπεφταν χάμου ἀπανωτὲς στὴ γῆς ἀράδα ἀράδα,
κι' ἄλλες πάλε ἔπαιρναν γοργοὶ δετάδες νὰν τὶς δέσουν.
Τρεῖς οἱ δετάδες π' ὅριζαν· καὶ τὰ παιδιὰ ἀπὸ πίσω
δίχως νὰ στέκουν ἀγκαλιὲς τὸ χόρτο κουβαλοῦσαν
κι' ἔδιναν πάντα. Κ' ἥσυχος παρέκει ὁ νοικοκύρης
ραβδὶ κρατῶντας ἔστεκε χαρούμενος στὸν ἴχτο.
Καὶ κράχτες χώρια ἑτοίμαζαν κάτου ἀπὸ λέφκα δεῖπνο,
κι' ἔψηναν βόδι ποῦσφαξαν μεγάλο· κι' οἱ γυναῖκες
πολλὰ ἄσπρα ἀλέβρια ζύμωναν, ταγὴ τῶν δουλεφτάδων.

Κι' ἔβαζε ἀμπέλι ἐκεῖ σιμὰ σταφύλια φορτωμένο
ὥριο μεγάλο ὁλόχρυσο, μὰ τὰ σταφύλια μάβρα.
[τὸ κάθε κλῆμα μ' ἀργυρὰ παλούκια στυλωμένε].
Καὶ γύρω λάκκο κάρφωσε σμαλτένιο, γύρω φράχτη
ἀπὸ καλάγι, μ' ἀνοιχτὸ μικρό 'να μονοπάτι
μονάχα, ἀπ' ὅθες ἔμπαιναν σὰν εἶταν νὰ τρυγήσουν.
Καὶ νιὲς καὶ νιοὶ καλόκαρδοι μαζὶ ὅλοι κουβαλοῦσαν
τὸ γλυκοστάφυλο καρπὸ μέσ' στὰ πλεχτὰ καλάθια.
Κι' ἕνας τους νιὸς στὸ γυρισμὲ(*) τοὺς βάραε τὸ λαγοῦτο
γλυκὰ ποὺ λὲς σὲ λίγωνε, κι' ἀγάλι τ' ἀποτρύγια
τραγούδαε, κι' ὅλη ἡ συντροφιὰ ξοπίσω ρεβελοῦσε,
καὶ ξεφωνῶντας χόρεβαν μ' ἀνάλαφρο ποδάρι.

Κι' ἔφτιασε μέσα ἐκεῖ βοδιῶν κοπάδι κουτελάτων—
ἀπὸ καλάγι τάσαξε τὰ βόδια καὶ χρυσάφι—
π' ἀπ' τὴν ταγὴ ἴσα τρέχανε μὲ μουγκρητὰ νὰ πιοῦνε
κοντὰ σὲ ρέμα μούρμουρο, δροσάτο καλαμιῶνα.
Μαζὶ καὶ τέσσερεις χρυσοὶ τσοπάνοι μονοσκοίνι
κατέβαιναν μ' ἐννιὰ σκυλιὰ π' ἀκολουθοῦσαν ἄσπρα.

Κι' ἔφτιασε μέσα ὁ θεϊκὸς τεχνίτης καὶ λειβάδι
μέσ' σὲ λακκιά, καὶ πρόβατα ποὺ ἐδῶ κι' ἐκεῖ βοσκοῦσαν,
κι' ἔφτιασε στάνες καὶ μαντρὶ καὶ σκεπαστὲς καλύβες.
Κι' ἔφτιασε μέσα ἀφρόσπαστο τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ ρέμα
κοντὰ στὸ γῦρο τὸ στερνὸ τῆς σκαλιστῆς ἀσπίδας.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

(*) Τὸ κείμενο λέει τοῖσιν δ' ἐν μέσσοισι· καὶ στὴ μέση τους. Πῶς ὅμως γίνεται ἐνῷ ἀκόμα βαστᾷ ὁ τρύγος νὰ χορεύουν οἱ τρυγητάδες; Χαρὲς καὶ χορὸς ἀρχίζουν ὅταν ἀποτελειώσει ἡ δουλιά. Ἔτσι ἀντὶς τοῖσιν δ' ἐν μέσσοισι εἶχασα πὼς ὁ ποιητὴς πρέπει νὰ ἔγραψε τοῖσι δὲ νειομένοισι=πὰ γυρίζανε στὸ χωριό. Καὶ τώρα τελευταῖα ἰδοὺ τ' βρῆκα μέσ στὸ Χιώτικο Τεξῖδι τοῦ καλοῦ μου φίλου Περνοῦ (σ. 168)· «Nous vîmes aussi descendre du coteau voisin, par un sentier en lacets, une théorie des villageois vêtus de blanc et précédés d' une cornemuse. Ils avaient terminé quelque travaille champêtre et s' en réjouissaient à leur façon. Ils s' arrêtèrent devant la porte du village et commencèrent une danse au rythme lent à laquelle prirent part quelques femmes». Τὸ παλιὸ ἐθιμὸ βαστᾷ λοιπὸν ἀπαράλλαχτο ὡς τὰ σήμερα, ποὺ θὰ πεῖ καὶ πῶς ἄν, ἀντὶς νὰ καταφρονοῦν οἱ δασκάλοι μας τὸν ἑλληνικὸ λαό, τόνε σπουδάζαν, πολλὰ ἴσως μέρη καὶ τῆς κλασικῆς φιλολογίας πιὸ ἔφκολα θὰ φώτιζαν παρ' ὅ,τι φωτίζουν τώρα διαβάζοντας τόμους ἀπέραντους τὰ λεβίθια.

Ο ΝΟΥΜΑΣ
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ
Μ' ΟΚΤΩ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ: Στὰ κιόσκια τῶν πλατειῶν Συντάγματος, Ὁμονοίας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιοδρόμου (Ὀφθαλμιατρεῖον), Σταθμοῦ Ὑπογείου σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια).

Ὁ «ΝΟΥΜΑΣ» δέχεται ἀπὸ τὶς ἐπαρχίες καὶ τριμήνους συνδρομητές, μὲ ὀλίγο δραχμὲς προπληρωτὲς τὴν τριμηνία.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΠΟΣΑ

χρήματα ἔμπασε ὡς τώρα ὁ Ματσούκας στὸ ταμεῖο τοῦ Ἐθνικοῦ στόλου ἀπὸ τὶς ἐκπερίδες του;

— Δὲν ξέρω, μὰ οὔτε μὲ νοιάζει καθόλου! Ρώτα με καλύτερα πόσους ἕλληνες ἔφτειαξε ὁ Ματσούκας μὲ τὶς ἐσπερίδες του.

Γιατὶ ἐκεῖνο ποῦ μᾶς λείπει δὲν εἶναι τὰ καράβια (ἀπὸ τέτοια, ἔχουμε μερικά, καὶ μὲ τὸν καιρὸ θὰ φτειάξουμε κι' ἄλλα). Ἔχουμε ὅμως ἀνάγκη ἀπὸ Ἕλληνες, κι' αὐτοὺ μᾶς λείπουν. Κι' αὐτοὺς κατασκευάζει ὁ καλὸς πατριώτης, ἀψηφῶντας κόπους καὶ ξενύχτια καὶ ξελαρυγγιάσματα, ὅπως ὅπως δὲ καὶ κοροϊδίες.

Μπορεῖ νὰ φτειάξῃ κ' ἕνα τορπιλλὸ ὁλμὲ τὰ τραγούδια του, μπορεῖ νὰ φτειάξῃ κ' ἕνα θωρηχτό. Μικρὸ τὸ κέρδος δὲν εἶναι. Μ' ἂν φτειάξῃ δέκα Ἕλληνες, τὸ κέρδος θἆναι μεγαλύτερο. Καὶ φτειάνει τέτοιους κάθε μερα. Ὅπου κι' ἂν πάῃ, εἴτε στὴν δεκατεύ, εἴτε στὶς ἐπαρχίες, ὅπου κι' ἂν ἀπαγγείλῃ τὰ τραγούδια του, τὰ τραγούδια ποῦ μονάχα τὴν

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

„ΠΟΤΕ ΑΡΚΙΝΑΕΙ ΤΟ ΝΥΚΤΑ"

Ταξείδευα ἀπὸ τὴν Πόλη, στὴν Πάνορμο στὰ μέσα τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1901 μὲ τὸ «Πόλγαν» τῆς ἑταιρίας ὁ «Μαρμαράς», ἕν' ἀπὸ τὰ καλλίτερα ἀτμόπλοια ποῦ σχίζουν τὰ γαλανὰ νερὰ τῆς Προποντίδος καὶ διατηροῦν τὴ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν διαφόρων παραλίων μερῶν της καὶ τῆς πρωτευούσης.

Καὶ εἶναι τόσο σύντομα συνήθως τὰ ταξεῖδι' αὐτά, ὥστε ἐνῷ παραδίνεστε στὸν ὕπνο μέσα στὸ λιμάνι τῆς Πόλης, ξυπνᾶτε στὸ μέρος σας, ἂν δὲν σᾶς ξυπνήσουν πρὶν προφτάστε νὰ χορτάσετε τὸν ὕπνο.

Καὶ τ' ἀτμόπλοια τοῦ «Μαρμαρᾶ» καθὼς καὶ ὅλα τἄλλα, πολὺ πρὶν φύγουν ἔρχουνται πλάϊ στὴ νέα προκυμαία τοῦ Γαλατᾶ καὶ παραλαβαίνουν ἐπιβάτας καὶ ἐμπορεύματα. Οἱ πράκτορες κατὰ τὴ συνήθεια τους σᾶς βεβαιώνουν ὅτι στὰς 11 ἀλατοῦρκα τὸ βαπόρι ἀναχωρεῖ, ἀλλὰ ποτὲ σχεδὸν δὲν λύουν τὰ πρυμνήσιά του πρὸ τῆς 12ης. Οἱ ἐπιβάται ὅμως συνηθίζουν νὰ ἐπιθεωροῦν τοὺς τεσκεσέδες των ἐνωρὶς στὸ σαλόνι καὶ νὰ παραδίδουν τὰ πράγματά τους στὸν καμαρότο τοῦ ἀτμοπλοίου, γιὰ νὰ 'χουν καιρὸ ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἱστορία αὐτὴ νὰ καθίσουν ἀμέριμνοι καὶ νὰ πάρουν τὸ ρακὶ τους ἢ τὴν μπύρα τους σ' ἕνα ἀπὸ τ' ἀναρίθμητα καφενεῖα ποὺ εἶναι ἀρμαθιασμένα σὲ ἀτελείωτη γραμμὴ ἐκεῖ στὴν προκυμαία. Νὰ ταξειδεύσουν τὰ μπαούλα τους δίχως νοικοκύρη δὲν εἶναι φόβος, ἀφοῦ τὰ ἀτμόπλοια εἶνε ἐμπρὸς στὰ μάτια τους καὶ ὁ πλοίαρχος πολλὲς φορὲς τραταίρνεται μαζὴ τους ὡς τὴν τελευταία στιγμή.

***

Εἶναι φυσικὸ ὅτι ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι γιὰ ταξεῖδι δύο πράγματα θὰ συλλογιστοῦν ὕστερ' ἀπὸ τὰς ὑποθέσεις των: τὸν καιρὸ καὶ τὴν συντροφιά.

Ὅσο γιὰ τὸ πρῶτο, αὐτοὶ ποὺ ταξειδεύουν τὴν Προποντίδα πολὺ-πολὺ δὲν τὸ παίρνουν μεράκι, ἂν βρέχῃ ἢ φυσᾷ δυνατὸς ἄνεμος. Θαλασσινοὶ φυσικὰ οἱ περισσότεροι, καθόλου δὲν σκοτίζουντσι. Ἀφοῦ ἄλλως τὸ ταξεῖδι εἶναι πάσο σύντομο, ἂν θαλασσοδέρνεται καὶ κουνιέται τὸ βαπόρι. Ἀλλ' οὔτε ἔχουν φόβο νὰ πάθουν τίποτε κατὰ συμπάθεια, ἂν βλέπουν στὸ πλαϊ τους κανένα χερσαῖο Ρουμελιώτη ἢ Ἀνατολίτη νὰ ταῖζῃ τὰ ψάρια μὲ τὸ περιεχόμενο τοῦ στομάχου του.

Ὅσο γιὰ συντροφιὰ δὰ, φτάνει νὰ 'χετε κέφι γιὰ κουβέντες. Εἶναι πολὺ σπάνιο ν' ἀπαντήσετε ἄγνωστα πρόσωπα μέσα σ' αὐτὰ τ' ἀτμόπλοια καὶ γι' αὐτὸ βλέπετε τοὺς ἐπιβάτας νὰ 'χουν τόσο θάρρος ἀναμεταξύ τους καὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ πλοίου, ὥστε νομίζετε ὅτι τοὺς συνδέει καμμιὰ συγγένεια, ἢ καμμιὰ παλαιὰ φιλία καὶ ὅτι, βρίσκουνται σὲ κανένα δικό τους σπίτι καὶ ἔχουν ἀφήσει ἔξω ἀπὸ τὴ θύρα ὅλους τοὺς τύπους καὶ ὅλους τοὺς περιορισμοὺς ποὺ εἶστε ἀναγκασμένοι, θέλοντας καὶ μὴ, νὰ ὑπομένετε σὲ μέρη καθὼς οἱ κάμαρες τοῦ ἀτμοπλοίου καὶ τὰ βαγόνια τοῦ σιδηροδρόμου.

Σ' αὐτὸ τὸ ταξεῖδι μάλιστα ὁ «Πόλγας» εἶχε μεγάλη εὐτυχία ἀπὸ ἐπιβάτας ἐπειδὴ ἦταν ἐποχὴ ποὺ, ἔμποροι καὶ μὴ, τρέχουν στὴν Πόλη γιὰ νὰ προμηθευτοῦν τὰ χειμωνιάτικα τὰ εἴδη τους. Ρωκηρί, Ὀθωμανοί, Ἀρμένιδες, Ἑβραῖοι Πανορμιῶτες, Περκαμιῶτες, Λοτκκηνοί,

πατρίδα λογαριάζουν καὶ δὲ σκοτίζουνται καθόλου γιὰ Τέχνη, τὰ τραγούδια ποῦναι γραμμένα γιὰ νὰπαγγέλλωνται μονάχα ἀπ' αὐτόν, μὲ τὴν ἄξεστη, βουνίσια καὶ λίγο ἐξωφρενικὴ ἀπαγγελία του—ὅπου καὶ νὰ τὰπαγγείλῃ, εἴτε μέσα σὲ θέατρο, εἴτε σὲ κιαφενέ, εἴτε καὶ σὲ οἰκογενειακὴ συναναστροφὴ ἀκήμα, πάντα μεθάει, καὶ πάντα συναρπάζει καὶ πάντα φανατίζει γιὰ τὴν Ἰδέα ποῦ ἀγωνίζεται, γιὰ τὄνειρο ποῦ τὸ ἰσφιχτόδεσε μὲ τὴ ζωή του.

Μὲ πειράζουν καὶ μένα οἱ ρεκλάμες. Μοῦ φαίνεται καὶ μένα ποῦ καὶ ποῦ φκιασιδωμένος ὁ ἐνθουσιασμός του. Μὰ τί νὰ σοῦ τὸ κρύψω; Ἔρχουνται στιγμὲς ποῦ τραβιέμαι κι' ἐγὼ ἄθελα ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμό του, ποῦ ξεφωνίζω κ' ἐγὼ μαζὶ του μελοδραματικὲς κορώνες γιὰ τὴν Πατρίδα, ποῦ κοιμᾶμαι μὲ τὰ ὄνειρά του καὶ ξυπνάω μὲ τὶς ἐλπίδες του.

Τὶς στιγμὲς αὐτὲς δὲν διστάζω νὰ δώσω στὸν ἀνισόρροπο αὐτὸν ἄνθρωπο, ὅπως ἔχουμε τὴν ἄδεια νὰ τὸ λέμε ὅλοι μεῖς οἱ φρόνιμοι, ἕνα μεγάλο, πολὺ μεγάλο ἐπίθετο, ποῦ δὲν ξέρω καὶ καλὰ καλὰ ἂν τάξιζει, καὶ νὰ τὸν πῶ: Ἑλληνοπλάστη.

ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ

καὶ γιὰ τὴν πολιτικὴ κατάστασι, ἀφοῦ εἶναι ἀπαραίτητο μιὰ ἐφημερίδα, ἀκόμα καὶ μιὰ φορὰ τὴν ἑβδομάδ' κι βγαίνῃ, νὰ μιλάῃ καὶ γιὰ τὴν πολιτικὴ κατάστασι, ποῦ νὰ σᾶς ποῦμε τὴν ἀλήθεια ἀπὸ καιρὸ ἔχει μεταβληθῆ σὲ πολιτικὴ ἀκαταστασία.

Ὁ κ. Φαφαλιάκος φοβιέζει ὁλονέα πὼς θὰ παραιτηθῆ, κι' ὁλονέα δὲν παραιτεῖται. Ὁ κ. Δηλιγιάννης ἐξακολουθεῖ νὰ βρίσκεται σ' ἔνοπλη εἰρήνη μὲ τὸ Ὑπουργεῖο. Ὁ κ. Ράλλης γελάει καὶ μὲ τοὺς δυό τους καὶ κάμνει ὄμορφα ὄμορφα τὴ δουλιτσα του. Κι' ὁ λαὸς γελιέται ἀπ' ὅλους τους καὶ θὰ ἐξακολουθῆ νὰ γελιέται, ὅσο δὲν ἀποφασίζει νὰ δώσῃ δέκα ρόσκελλα στὴν πολιτικὴ καὶ νὰ προσπέσῃ στὰ πόδια τοῦ Βασιλιᾶ του παρακαλώντας τον ν' ἀρπάξῃ τὰ γκέρια τοῦ ἀφηνιασμένου Κοῦβέρνου ἀπὸ χέρια του καὶ στειλῃ ὅλους τοὺς πολιτικοὺς σεζλῆδες στ' ἀγκάθι.

Ἡ πολιτικὴ σαλάτα τῶν τελευταίων ἡμερῶν ἔπρεπε νὰ γιανῶσῃ κάτι τὴ σκέψι σ' ὅλους τοὺς φρόνιμους πολίτες, κι' ὅχι τὸν φροντίδα νὰ θὰ διαλυθῆ ἡ Βουλὴ κι' ἂν ξαναπροσκληθῆ ὁ κ. Πγέτης νὰ ξαναθαλασσώσῃ τὸ Κράτος.

Η ..ΜΑΖΩΧΤΡΑ''

τοῦ συνεργάτου μας Ἀργύρη Ἐφταλιώτη, τὸ ζωντανὸ κ' ἑλληνικώτατο αὐτὸ σύγγραμα, ποῦ ἀμφιβάλλαμεν ἂν κ' ἑκατὸ Ρωμιοὶ καταδέχτηκαν νὰ τὸ διαβάσουν δημοσιεύεται τώρα στὸ Γερμανικὸ περιοδικὸ «Aus Fremden Zungen» καὶ τὸ διαβάζουν οἱ Γερμανοί.

Ἂν μεταφραστῆ καὶ φραντζέζικα καὶ δημοσιευτῆ καὶ σὲ κανένα Παριζιάνικο περιοδικὸ, θὰ τὸ διαβάσουν κ' οἱ Ρωμιοί.

Τώρα ἔτσι ποῦναι Ρωμέικα γραμμένο ποιὸς καταδέχεται νὰ τὸ πιάσῃ στὰ χέρια τον;

Μὴ σᾶς φαίνουνται ὑπερβολικὰ αὐτά. Ἀκούσαμε κάποτε ἕνα κ. Ἕλληνα νὰ ὁρκίζεται πὼς δὲν μπόρεσε νὰ διαβάσῃ τὰ «Χούλια» τοῦ Ψυχάρη, ἐδιάβασε ὅμως τὴν «Jalousie» του καὶ τὴ βρῆκε ὡραιότατη.

ΜΙΑ ΕΡΩΤΗΣΙ

φιλικὰ στὸν κ. Δήμαρχο. Γιατὶ κάθε φορὰ ποῦ στέλνει τηλεγράφημα εἴτε στὴ Βασιλικὴ Οἰκογένεια, εἴτε σὲ κανένα ἄλλο ἐπίσημο πρόσωπο, πλάγ στὴν ὑπογραφή του βάζει καὶ τὴν ὑπογραφὴ τοῦ πρεσβυτέρου τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου;

Ἔτσι πρέπει νὰ γίνεται: ἢ ἔτσι γίνεται μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ ρεκλαμάρεται κι' ὁ κύρ πρόεδρος;

Ἂν γίνεται γιὰ τὸ δεύτερο λόγο, καλὰ εἶναι νὰ πάῃ πιὰ καὶ νὰ βρεθῆ κανένας ἄλλος τρόπος, σοβαρότερος, ρεκλαμαρίσματος.

ΕΞΟΝ

ἀπὸ τὸ λεβέντικο σύγγραμα τοῦ Judas Errant: «Μπῆκαν κλέφτες στὸ μαντρί!...» τὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κυριακῆς θὰνε σεσολιαμένο καὶ μὲ τὸν «Περιλαγῆ Κλέωνα» τοῦ κ. Σπύρου Ἀνοστασιάδη, τοῦ ἴδιου ποῦγραψε καὶ τὴν ἀλησμόνητη ἐπιφυλλίδα στὸ «Νουμᾶ» (φύλλα 34, 35 καὶ 36) γιὰ τοὺς ρητορικοὺς λογους τοῦ κ. Μιστριώτη.

Τὸ Bil-molin τῆς ἐπιφυλλίδας του εἶναι τὰ «Ἄλγη» τοῦ κ. Κλέωνος Ραγκαβῆ, μὲ πάνου σ' αὐτὰ μιλάει γιὰ χίλια δυὸ πράγματα, μὲ τόση δύναμη καὶ μὲ τόση χάρι, ὅπως τὴ δίδοιξε καὶ μὲ τὴ πρώτη ἐπιφυλλίδα του.

Ὕστερ' ἀπὸ τὶς δυὸ αὐτὲς ἐπιφυλλίδες ποῦ θ' ἀρχίσουμε μεθαύριο, ὁ «Νουμᾶς» ἔχει ἕτοιμη γιὰ τοὺς ἀναγνώστες του ὁλόκληρη πειρὰ ἐκλεχτῶν ἐπιφυλλίδων, ἀπὸ τὶς ὁποίες σᾶς ἀναφέρουμε μιά, τὴ «Μήδεια» τοῦ Εὐριπίδη, ποῦ τὴ μεταφράζει, χάριν τοῦ «Νουμᾶ», σὲ δεκατρισύλλαβους στίχους ὁ ἀγαπητός μας συνεργάτης Γιάννης Περγιαλίτης.

Τί θάνει αὐτὴ ἡ μετάφρασι, εἶναι περιττὸ νὰ σᾶς ποῦμε. Ἡ ποιητικὴ ἐργασία τοῦ Περγιαλίτη, ἡ γιομάτη ἔμπνευσι καὶ ζωή καὶ δοσιά, θαρροῦμε πὼς θὰ πείσῃ ὅλους, ὅτι τὸ ἀριστούργημα τοῦ Εὐριπίδη δὲν μποροῦσε νὰ πέσῃ σ' ἀξιώτερα χέρια.

ΑΠΟ ΤΙΣ «ΩΔΕΣ ΜΟΥ»

ΚΥΠΡΙΣ

Μακρυὰ ἡ ὡραία φεγγοβολιὰ ποῦ ἐκέντα ἀπὸ τὰ μάτια
Καὶ ἡ ὄψη ἐχάραζε μὲ αὐγὲς θλιμμένην ὀμορφάδα,
Καὶ τὸ στὸ δρόμο τῶν ἀνθῶν στὴ φωτεινὴ εὐωδιά τους
Ἔχυνες σμύρνα τὰ μαλλιὰ λυμένα ἀφροὺς χρυσάφια.
Σ' εἶδα μιὰ ἑσπέρα στ' ἄνθιμα καλοκαιρνὰ σου κρίνα
Νὰ στῆς θλιμμένο ἀνάγλυφο τὴν κεφαλὴ στὴ σύνθη,
Κι' ἀλάβαστρα ἱεροῦ ξωμοῦ τοῦ πόνου ἀργὰ τὰ χέρια
Κινοῦσαν μὲ τὰ μάτια σου οἱ μυστικοὶ ὁδηγοί σου.
Σ' εἶδα ἕναν ὄρθρο μὲ λυτὴ τὴ ζώνη ἀπὸ τὸν Ἅδη.
Ἡ ἀνέγγιχτη ὄψη ἐπρόβαλλεν ὡς αὐγὴ Ἀνθοφόρα
Κ' ἐσκόρπα ἀπὸ τὸ κάνιστρο τὰ κρίνα τοῦ Ἅδη ἀκόμη.

Μέλι ἀπὸ ρόδα τοῦ Ἀπριλιοῦ ἂς μέλῃ σε μου ἡ λύρα,
Ἡ ὠδή μου, ἐσύ, κι' ἂς ἔρχεται σὰν πρώτη ἀνατριχίλα
Μιᾶς εὐωδιᾶς ποῦ ἐλιτέρεψε μὲ δρομὴ τὸ κάλλος σου ἔχει
Ψηλόπετη νὰ σ' ἀκουσθῆ σὲ ἄστρο λαιμὸ κυνέφου
Ποῦ πᾶς στὰ δάση ὅθε ἡ φωνὴ καλεῖ σε ἀπὸ τὰ βάθη...
Στὴ λίμνη ὁ κύκλος, ὦ Καλή μου, ὑγραίνει τῆς Σελήνης
Τὸν πόθο ποῦ ἔφερε στὴ γῆ τοῦ ὀνείρου σου ἡ λατρεία.
Τὰ χέρια ἐκεῖ στ' ἄσπρα νερὰ θὰ πλέξω μὲ ἄνθη ἀπ'
[ὄχτες
Νὰ κτύσουν χλαῖνα μυστικὴ τὸ ταῖρι ὅπου θὰ γείρῃ,
Κι' ἀπὸ τὴν κιστοστέφανη πηγὴ θὰ μάσω δάκρυα
Νὰ πλέξω ὠδὴ μ' ἀρχαῖο σκοπὸ στὸ Φοῖβο ποῦ ἀργο-
[σειώνατ
Τὰ τγουρὰ δάση ὁλόγυμνος σὲ λαχταρίζει ἀκόμη.

Τώρα οἱ ἑσπέρες ἔρχονται στὸν ὕπνο σου ἄσματά σου
Καὶ σὲ στολίζουν, Θρηνερή, κάτω ἀπὸ πέπλο ἀρχαῖο,
Στὰ λευκὰ στήθη ὁλόγιομα τὰ μυρωμένα ἀπλώνουν
Μαλλιὰ ποῦ ἀράντισαν στὴ γῆ τὸν πόνο τοῦ θανάτου.
Ποιὰ καλοκαίρια ἑπέρασες, γλυκιὰ Κυρά, ἀπ' τὰ λάση
Καὶ ὁ ἥσυχος σύγνεφον ἀπὸ σὲ τὸν πόνο του ἐκαλοῦσε;
Κάτω ἀπὸ μόρσιμο νὰ πῆς κυπαρισσῶνα ἡ νύχτα
Σ' ἔκραζε γιὰ νὰ τραγουδᾷ τὸν ὕπνο τοῦ μακρέρου;
Πότε ἀπὸ κρίνα ποῦ ἡ δροσιὰ τῆς Κρήνης λαχταροῦσε
Στεφάνια ἐσύ σ' ἄσπρο δένες τὸ μέτωπο ὅσαν ἄστρα;

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΗΑΡΟΣ

Ἀνατολίτες, ζῶα, κασσόνια, βαρίλια καὶ δέματα, ὅλα αὐτὰ τὰ ὄντα κινοῦνται στὸ κατάστρωμα μὲ ἀλλαλαγμὸ καὶ ἀταξία καὶ ἀποτελοῦσαν ἕνα ἱλιγγιῶδη κυκεῶνα τὰς πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως στιγμάς, ποῦ μποροῦσε κανεὶς νὰ πιστεύῃ ὅτι βρίσκεται ὄχι σὲ ἀτμόπλοιο, ἀλλὰ στὴν ἀκμὴ κανενὸς ἐπαχθοῦ παζαριοῦ.

Στὴ μία μόλις ἐτέλειωσε ἡ παραλαβὴ τῶν ἐμπορευμάτων κ' ἔδοθη τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως.

Ὁ καιρός, ἀντιθέτως πρὸς τὴν ἐποχήν, εἶναι ὡραῖος κ' ἐπροκόψαμε μαζὶ μ' ἕνα φίλο νὰ μείνωμε λίγη ὥρα στὴ γέφυρα γιὰ νὰ θαυμάσωμε ἐκεῖθεν τὴν ὡραία σκηνογραφία ποὺ ἐξελίσσουνταν τὴν ὥσα ποῦ ἄρχισε ὁ «Βόλγας» ν' ἀποσύρεται σιγὰ-σιγὰ ἀπὸ τὴν προκυμαία.

Ὁ θόρυβος καὶ ἡ ὀχλοβοὴ εἶχει παύσει στὸ κατάστρωμα, ἡ νύχτα εἶχε στήσει τὸ κράτος της καὶ ἡ ἀρτίβαθη θάλασσα μᾶς ἔδειχνε τὸν ἄπειρο τὸν κόσμο τοῦ ἀνέφελου οὐρανοῦ. Ἐξακολουθοῦμε ν' ἀπομακρυνώμεθα, καὶ ἐκεῖ ὅπου τὴν ἡμέρα διαγράφουνται οἱ ἐστοοικοὶ λόφοι τῆς πολυθαυμάστου νύφης τοῦ Βοσπόρου μὲ τὲς ποικιλόσχημες οἰκοδομές τον, τώρα ἁπλόνετοι μιὰ ἀπέραντη ἔκταση ἀπὸ φῶτα, μιὰ ἀπέραντη φωτοπλήμμυρα καὶ ἀποτελεῖ μαγευτικὴ ἁρμονία μὲ τὸν πολυάστερο οὐρανὸ καὶ μὲ τὴ στίλβουσα θάλασσα, ποῦ ἀναπαράστανε σὰν καθρέφτης ὅλον ἐκεῖνον τὸν ὑπερθέν της κόσμον.

Κουβεντιάζοντας μὲ τὸ φίλο μου εἴχαμε ἀπομακρυνθῆ ἀρκετὸ διάστημα καὶ ἀπὸ τὴν πρὸ μικροῦ σκηνογραφία ἡ ὅλις διακρίνουνταν στὸ βάθος ἡ φωτεινὴ γραμμὴ στὸ καλλιμάρμαρο καὶ σεμνὸ παλάτι τοῦ Ντολμάμπαξε καὶ μιὰ πυρκαϊὰ στὸ Σκούταρη γιὰ νὰ μᾶς θυμίσῃ βέβαια πόσο εὔκολα ἐκμηδενιζουνται τ' ἀνθρώπινα ἔργα μ' ὅλη τους τὴν τελειότητα.

Τὸ ψύχος ἄρχισε νὰ δυναμώνῃ καὶ μᾶς ἀνάγκασε παρὰ τὴν θέλησί μας ν' ἀφήσωμε τὸ μέρος ἐκεῖνο μὲ τὰ γύρω μας σκηνογραφίας, εἰς τὰς ὁποίας ἔβλεπε τόση μεγαλοπρέπεια ἡ βαθεία σιγὴ τῆς ὡραίας ἐκείνης νύχτας. Μᾶς εἰδοποίησε ἄλλως καὶ ὁ καμαρότος, ὅτι μᾶς ἐζητοῦσαν κάτω «νὰ μᾶς τρατάρουν ἀπὸ κανένα ρακί» καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ τοὺς χαλάσωμε τὸ χατῆρι. Ἔτσι λοιπὸν κατεβήκαμε στὴν κάμαρη.

* * *

Ἄλλη εἰκὼν ἐδῶ καὶ ἄλλα πράγματα. Ἐπάνω θέαμα ποὺ συνήπραζε σὲ ὑπέργεια ἰδεώδη, καὶ κάτω σκηνὴ ποὺ ἀκαλλοῦσε στὸν ἐπίγειο κόσμο καὶ στὴν πεζότητα τῆς ὑλικῆς ἀπολαύσεως. Τί μετάπτωσις ἀλήθεια!

Τὸ στενόμακρο τραπέζι τῆς κάμαρης, πολυορκημένο ἀπὸ ἕνα πυκνὸ ἀνθρώπινο κουμπολόγι, ἦταν γεμάτο ἀπὸ εἰδῶν-εἰδῶν πράγματα. Ἐδῶ βιβλία καὶ σχέδια, ἐκεῖ ἐφημερίδες, παρέκει πιάτα μὲ ὀρεκτικοὺς μεζέδες, ἀλλοῦ μπουτίλιες καὶ ποτήρια γεμάτα μὲ γαλακτῶδες ρακί καὶ δὲν εἰξεύρω πόσα ἄλλα ἀποτελοῦσαν μωσαϊκό, ποὺ μποροῦσε νὰ ἱκανοποιήσῃ ὅλα τὰ γούστα τῶν ταξειδιωτῶν.

Μ' ὅλη τὴν προθυμία ποὺ ἔδειξαν οἱ φίλοι μας νὰ μᾶς κάμουν θέσι κοντὰ στὸ τραπέζι, προτιμήσαμε τὸν καναπέ, ὅπου κ' ἐμεῖς ἐκαθήσαμε ἀναπαυτικά, καὶ τοὺς ἄλλους δὲν τοὺς ἐνησυχήσαμε. Δὲν εἶναι ἄσχημο πρᾶγμα νὰ εὐχαριστῆται κανεὶς, χωρὶς νὰ ὑποφέρεται ἄλλους. Ἔβρεπε εὐχαιρία καὶ τὸ προτέρημα νὰ βλέπωμε ἐκεῖθεν ὅλο ἐκεῖνο τὸ πολυσύνθετο μπουκέτο, χωρὶς νὰ μᾶς διαφεύγῃ καὶ ἡ παραμικρὴ λεπτομέρεια.

* * *

Αὐτὴ τὴ φορὰ μέσα στὸν ὅμιλο τῶν ταξειδιωτῶν διακρίνουνται καὶ τέσσερα ἄγνωστα πρόσωπα μὲ ξενικοὺς τρόπους καὶ χαρακτηριστικά. Ἦταν Ἐγγλέζοι ἀρχαιολόγοι, καθὼς μᾶς εἶπαν, καὶ πηγαίνανν στὴν Κύζικο νὰ κάμουν ἀρχαιολογικὰς μελέτας.

Τὴ στιγμὴ ποὺ μπήκαμε στὴν κάμαρη μὲ τὸ φίλο μου, ἐκεῖνοι σκυμμένοι στὰ βιβλία τους καὶ στὰ σχέδιά τους, δὲν ἀναμίχτηκαν καθόλου ἀπὸ τὴ θέση τους, οὔτε κἂν γύρισαν μάτια νὰ ἰδοῦν ποιὸς εἶναι καὶ ποιὸς δὲν εἶναι, μ' ὅλο τὸ θόρυβο ποὺ ἔγινε τὴν ὥρα ποὺ μᾶς ἔκαμαν τόσες περιποίησες οἱ φίλοι μας γιὰ νὰ μᾶς βάλουν κοντὰ στὸ τραπέζι καὶ γιὰ νὰ μᾶς τρατάρουν. Μὰ θαρρῶ πὼς καὶ ὁ κύριος Τσαμπερλαὶν νὰ μπαινε τὴ στιγμὴ ἐκείνη, δὲν θὰ σκοτίζουνταν καθόλου οἱ συμπατριῶτές του.

Οἱ Ἐγγλέζοι, καὶ οἱ τέσσερες στὴν ἄρδα ἦταν καθισμένοι στὴ μιὰ ἄκρη τοῦ τραπεζιοῦ, ἐνῶ στὴν ἀπέναντι κάθουνταν Ρωμηοὶ ἔμποροι καὶ πίνοντας συζητοῦσαν γιὰ διάφορα πράγματα, κοινοτικὰ προπάντων, ρωμαΐκα δηλαδή. Ἡ συζήτησις ὕστερ' ἀπὸ λίγο περιωρίστηκε μεταξὺ ἑνὸς Ἀστακηνοῦ καὶ ἑνὸς Περαμιώτη, περὶ Φανερωμένης δ' ἤριζον, ἂν ἀγαπᾶτε.

Τὰ ποτήρια ἐπίκιωναν καὶ ἡ συζήτησι πλησίαζε στὴ

ΕΘΝΙΚΟΙ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Τῶν ΑΓΓΛΩΝ: *Πῶς κάνεις ;*
Τῶν ΓΑΛΛΩΝ: *Πῶς κουβαλιέσαι ;*
Τῶν ΙΤΑΛΩΝ: *Πῶς σεκέκια ;*
Τῶν ΓΕΡΜΑΝΩΝ: *Πῶς βρίσκεσαι ;*
Τῶν ΟΛΛΑΝΔΩΝ: *Πῶς τά κατωφέρνεις ;*
Τῶν ΣΟΥΗΔΩΝ: *Πῶς μπορεῖς ;*
Τῶν ΦΕΛΛΑΧΩΝ: *Πῶς ἱδρώνει ;*
Τῶν ΚΙΝΕΖΩΝ: *Πῶς εἶναι τὸ σιομάχι σου ; Ἔφαγες τὸ πιλάφι σου ;*
Τῶν ΠΟΛΩΝΩΝ: *Πῶς ἔχεις τὸν ἑαυτό σου ;*
Τῶν ΡΩΣΣΩΝ: *Πῶς ζεῖς ;*
Τῶν ΠΕΡΣΩΝ: *Ποιὸς νὰ μὴ λιγοστέψει ὁ ἥλιος σου.*
Τῶν ΡΩΜΙΩΝ: *Ὀλ Ρωμαὶ δὲ ἔχουν ἐθνικὸ χαιρετισμό, ὅπως καὶ τίποτα ἄλλο ἐθνικό. Τὸ γιά σου δὲν τοὺς ἀρέσει. Ὁ πιὸ πιθανὸς χαιρετισμός τους εἶναι τῶν παπαγάλλων καὶ τῆς μαϊμοῦς.*

Κ. ΤΕΦΑΡΙΚΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΓΑΕΝΤΙΑ

ΟΠΟΥ Ο κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ ΔΕΝ ΜΕΤΕΦΡΑΣΕ ΤΗΝ ,ΑΛΚΗΣΤΙΝ'

Δευτέρα, 20 Ὀκτωβίου 1903

Φίλε κύριε Δ. Ταγκόπουλε,

Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι σύμφωνα μ' τὴν τακτικότητάν, ὑφ' ὅλας τὰς σφραγίας τῆς λέξεως, τακτικήν σας θ' ἀναδημοσιεύσετε εἰς τὸν «Νουμᾶν» ὅσα δι' αὐτὸν καὶ τὴν «Ἄλκηστιν» γράφει εἰς τὰ «Πανα-θήναια» ὁ κ. Γ. Ξενόπουλος. Θὰ μ' ἀπαλλάξετε ἔτσι ἀπὸ τὸν κόπον ν' ἀντιγράψω ἐδῶ τὰ μεταφραστικά εὔσημα, τὰ ὁποῖα ἀνεξετάστως καὶ χωρὶς νὰ προσέξῃ καθόλου, ὡς ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ, ἐκ τυφλῆς δηλ. πίστεως πρὸς μιαν κατ' αὐτὸν μεγαλοφυΐαν—δυστυχῶς ὄχι ἑλληνικήν, ἀλλὰ ξενικήν μεγαλοφυΐαν,—ἀποφαίνει ὁ κ. Ξενόπουλος πρὸς τὸν κ. Χρηστομάνον.

Πιστεύω ὅτι καὶ στὶς ἀνεξετάστους θὰ συμφωνήσετε μαζί του καὶ μαζί μου ὅτι δὲν χάνει τὴν ἀξίαν της ἡ μετάφρασις τῆς «Ἄλκήστιδος» μὲ τὸν τρόπον ποὺ ἔγεινεν ἀπὸ τοὺς διαφόρους λόγιους. Αὐτοὶ λέγουν καὶ ὁμολογοῦν τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα, χωρὶς νὰ σεβασθοῦν τὰς προλήψεις τῆς ξενολατρείας ποὺ μας ἔδειχναν ὅλους μας μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρό, κ' ἐξακολουθεῖ νὰ δέρνῃ μερικοὺς ἀκόμα, φωνάζουν ὅτι ὁ ξενόγλωσσος συγγραφεὺς καὶ ποιητὴς κ. Χρηστομάνος ἀπὸ ἀνάγκας νὰ μεταφράσῃ μόνος του τὴν «Ἄλκηστιν».

Ἀχ! αὐτὰ τὰ πράγματα! Πόσον καλύτερος θὰ ἦτον ὁ κόσμος, κν ὅσπι ἔγραφαν δὲν ἔγραφαν ἁπλῶς διὰ νὰ γράφουν κάτι τι, ἀλλὰ ἐγύριζαν καὶ ἔβλεπαν καὶ ἐπρόσεχαν λιγάκι τὰ πράγματα!

Νὰ σᾶς ἐπαναλάβω τὰ λεγόμενα τῶν πραγμάτων:

«Ὁ Γερμανὸς συγγραφεὺς τῆς Αὐτοκρατείρας Ἐλισάβετ (σελίδων ἡμερολογίου καὶ ποιητὴς τῶν Γερμανικῶν «Ὀρφικῶν Ὕμνων», τὴν ἐποχὴν ποὺ μετεφράσθη ἡ «Ἄλκηστις», δὲν εἶχε οὔτε δέκα γραμμὰς γραμμένας ἢ μεταφρασμένας εἰς τὴν φιλολογικὴν καὶ ποιητικὴν μας γλῶσσαν, εἶχεν ὅμως διαβάσει εἰς αὐτὴν τὴν γλῶσσαν χιλιάδας γραμμῶν τῶν ἀντιγραφέων του, οἱ ὁποῖοι δὲν τὸν ἐπερίμεναν νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὴν Γερμανίαν ἢ τὴν Ὁλλανδίαν διὰ νὰ τοὺς τὸν διδάξῃ.

«Ὁ Ἕλλην ποιητὴς κ. Βουτυριδὴς—καὶ ὅπωσδήποτε νὰ μὴ τὸν ἀποκαλέσῃ καμμίαν ἐπιστολήν του διὰ νὰ μ' διαψεύσῃ!—ὄχι μόνον πρῶτος μετέφρασε, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πρῶτος συνέλαβε καὶ ὑπέβαλεν εἰς τὸν κ. Χρηστομάνον τὴν ἰδέαν τῆς μεταφράσεως ἀρχαίου δράματος.

«Ὁ αὐτὸς κ. Βουτυριδὴς εἶχε προηγουμένως ἀναγνώσει εἰς τὸν κ. Ἔφορον τῆς «Ν. Σκηνῆς» τὸν ἐμπνευσμένον δραματικὸν ἀπόλογόν του «Γιὰ τὴ Ζωή», γραμμένον εἰς ἐλεύθερον στίχον,—καὶ «ἔτσι νὰ μοῦ μεταφράσετε καὶ τὴν «Ἄλκηστιν», τοῦ εἶπε τότε ὁ κ. Χρηστομάνος».

Ἀπὸ τὰ λεγόμενα λοιπὸν τῶν πραγμάτων μᾶς ἐπιτρέπει ἡ λογικὴ καὶ ὁ κ. Ξενόπουλος νὰ συμπεράνομεν ὅτι καὶ ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ἰδέα καὶ ἡ μέθοδος καὶ ὁ ρυθμὸς τῆς μεταφράσεως τῆς «Ἄλκήστιδος» ἀνήκουν εἰς τὴν πρωτοτυπίαν καὶ δημιουργικότητα—ἀν χωρῇ εἰς μετάφρασιν πρωτοτυπία καὶ δημιουργικότης—τοῦ κ. Βουτυριδοῦ· ὁ δὲ ἀρχαῖος εἰς τὴν νεοελληνικὴν ἐκ Γερμανίας σοφίαν, σχετισθεὶς μὲ αὐτά, ἠμπόρεσε καὶ αὐτὸς νὰ μεταφράσῃ—τί λέγω;—νὰ συνεργασθῇ μὲ ἄλλους εἰς τὴν μετάφρασιν ἑνὸς μέρους.

Ἂν καὶ κατὰ πόσον προωδεύσεν ἔκτοτε ὁ κ. Χρηστομάνος εἰς τὴν νοελληνικήν, θὰ μᾶς τὸ ἔλεγεν ὁ κ. Ξενόπουλος, ἂν ἐπήγαινε ν' ἀκούσῃ τὴν μετάφρασιν τοῦ γερμανικοῦ δράματος «Λαμπάδα». Θὰ ἦτο ὅμως περιττὸν τότε νὰ ἔβγῃ στὴς σελίδες (φρασεολογία λαμπελάκη) καὶ νὰ φωνάξῃ ὅτι ὁ μεταφραστὴς αὐτοῦ κ. Χρηστομάνος δὲν ἔχει ἀπολύτως καμμίαν σχέσιν μὲ τὸν μεταφραστὴν τῆς «Ἄλκήστιδος». Αὐτὸ δὲ ὅλος ὁ κόσμος τὸ ξέρει.

Ὅλος ὁ κόσμος ξέρει ἐπίσης τὶ ἀξίζουν αὐταὶ αἱ περίφημοι «διορθώσεις καὶ ἀρμονίσεις» ποὺ καμαρώνει ὅτι κάμνει ὁ κ. Χρηστομάνος. Ἀρκεῖ νὰ ὑπενθυμίσῃ εἰς τοὺς εὐκόλως λησμονοῦντας ὅτι ἡ «Ἀγριόπαπια» παρασταθεῖσα εὐθὺς μετὰ τὴν «Ἄλκηστιν» καὶ ἔρυσα, εἰς ποῖον καὶ ποῖον, πολὺ περισσοτέρας ἀπὸ αὐτὰς διορθώσεις μὲ τὸ χέρι τοῦ κ. Χρηστομάνου, ἄκουσε τὸν παθὼν τῆς τὴν τάραχον ἀπὸ ὅλον τὸν τόπον διὰ τὴν ἀξιοθάρρυντον μετάφρασιν της, ἀφοῦ ὅλα τὰ φετινὰ δοκίμια μεταφραστικὰ ἐξαρθλώματα ἀπὸ τὸν «Σπίθαν» ἕως τὸν «Μαρκήσιον Βιλλεμέρ», διὰ τὰ ὁποῖα κν ἐρωτήσουν τοὺς κ. κ. μύστας, θὰ λάβουν τὴν ἴδιαν ἀπάντησιν:

— Τὸ μετέφρασεν ὁ κ. Τάδε, ἀλλὰ τὸ διωρθώσει ὅλο ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὁ κ. Χρηστομάνος!

Νὰ καθήσω τώρα καὶ νὰ σᾶς ἀραδιάσω γενικὰς θεωρίας καὶ νὰ σᾶς εἴπω ὅτι καὶ ἡ μετάφρασις «τέχνης ἐστὶ καὶ ἀσκήσεως» καὶ ὅτι ἔρχεται ὑψοκατέβατα, ὅτι ὁ μεταφραστὴς ἔχει πρὸς τὸν ποιητὴν ὃν λόγον ἔχει ὁ μαρμαρογλύπτης ἢ ὁ χαλκογράφος πρὸς τὸν γλύπτην ἢ ζωγράφον, καὶ ὅτι οἱ δευτερεύοντες ἐκεῖνοι καλλιτέχναι χρειάζονται πολλὴν καὶ καρτερικὴν ἄσκησιν καὶ πρέπει νὰ εἶναι προικισμένοι μὲ δεξιότητα καὶ εὐστοχίαν καὶ ν' ἀποκτήσουν εὐχέρειαν καὶ νὰ ἔχουν ἀμωμον εὐσυνειδησίαν καὶ τελείαν γνῶσιν τῶν ἐργαλείων καὶ τῶν ὑλικῶν τῶν, διὰ ν' ἀποδώσουν πιστὸς καὶ ἀκριβὲς τὸ κάλλος ἢ καὶ αὐτὰ ἀκόμα τὰ ἐλαττώματα τῶν πρωτοτύπων τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησαν οἱ πρωτεύοντες καλλιτέχναι!—Θὰ εἶχον δικαίωμα ὅσοι γνωρίζουν τί θὰ πῇ μετάφρασις καὶ τὶ θεατογράφι, νὰ μοῦ ἀπαντήσουν μὲ τὸ «Πάρε μέ, παπποῦ μου, νὰ σοῦ δείξω τὰ πατρογονικά σου».

Ἂς μὴ συγχωροῦν οἱ τυφλοὶ καὶ ἀφρόδυτοι πιστεύοντες ὅτι ἀρκεῖ νὰ γράψῃ κανεὶς ὅσα ἢ τρία γερ-

---

φιλονεικία, ὅπου τὰ πρωτεῖα καὶ γιὰ τὴν ταχύλογία καὶ γιὰ τὰ σκηνικά—χωρὶς νὰ ἤμεθα σὲ θέση νὰ γνωρίζωμα ποὺ ἦταν καὶ τὸ δίκαιο—ἀπεδείχθηκε, ὅτι τα εἶχε ὁ Περαμιώτης. Ὁ Φοσκαΐς ὁ Ἀρταχηνὸς μπορεῖ νὰ ἦταν ἱκανὸς γιὰ κάθε ἄλλη δουλειά, ὄχι ὅμως ν' ἀποστομώσῃ ἀντίπαλον τῆς δεινότητος τοῦ Περαμιώτη. Γιὰ αὐτό, ἀφοῦ εἶπε μερικὰ καὶ ὁ Ἀρταχηνός, ἄρχισε ἐπὶ τέλους ὄχι μόνον νὰ κυριεύεται ἀπὸ ἀφασία, ὅπως λέν τῇ βουλγαρίσα οἱ γιατροί,—ἀλλὰ καὶ νὰ βαρυέται πλέον ν' ἀκούῃ τὸν Περαμιώτη. Ὁ Περαμιώτης ὅμως δὲν ἐννοοῦσε νὰ τοῦ ἀφήσῃ τὸ γιακὰ καὶ ἐξακολουθοῦσε νὰ ἐκτοξεύῃ ὀμοβροντίας λέξεων. Σὲ μιὰ στιγμὴ μάλιστα νιὰ νὰ δώσῃ βέβαια περισσότερη ἔνταση σὲ μιὰ φράσι του τῇ συνώδευσε μὲ τόσο ἰσχυρὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης γροθοκόπημα, ποὺ τὰ βιβλία, τὰ σχέδια, οἱ διοδῆται, τὰ μολυβολόνδυλα, τὰ ποτήρια καὶ οἱ μποσκίλιες βρέθηκαν στὰ τέσσαρα ἄκρα τῆς κάμαρης.

Οἱ Ἐγγλέζοι ἀπὸ πολλὴ ὥρα ἔδειχναν σημεῖα, ὅτι δὲν εἶχαν λόγους νὰ νιώσι εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὸ ρωμαΐκο ἀλληλοφάγωμα, ἀλλὰ τόσα μὲ τὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ τὰ πρόσωπα των, τὰ ἄλλως κόκκινα, εἶχαν πάρει τὸ χρῶμα τοῦ παντζαριοῦ. Ἐν τούτοις—καὶ αὐτὸ εἶναι ἀρκετὰ περίεργο—ἔδειξαν ὑπομονὴ καὶ περιωρίστηκαν μόνον εἰς τὸ σύναγμα τῶν σκορπισμένων ἀντικειμένων των, νομίζοντες βέβαια,—πλανώμενοι ὅμως;—ὅτι καὶ ἡ συζήτησις αὐτὴ θὰ εἶχεν ἐπὶ τέλους τὰ ὁρά της.

Εἰς τὸ ἀναμεταξύ αὐτὸ ἦρθε καὶ ὁ καμαρότος καὶ εἰδοποίησε, ὅτι τὰ φαγητὰ εἶναι ἕτοιμα. Καὶ ἐπειδὴ καὶ ἡ δική μας ἡ ὄρεξη εἶχε ἔρθει στὸν τόπο της, τοῦ εἴπαμε νὰ ἑτοιμάσῃ τὰ δεῖπνήσωμε.

* * *

Τὸ ὡρολόγι τοῦ ἀτμοπλοίου ἔδειχνε 5 ἀλατοῦρκα, ἂν ἀγαπᾶτε, καὶ ὅμως ἡ συζήτησις ἔπαιρνε κ' ἔδινε ἀκόμα, ἀφοῦ μάλιστα ὕστερα ἀπὸ τὸ δεῖπνο ἀνέκτησε καὶ ὁ Ἀρταχηνὸς μερικὰς δυνάμεις καί, ἂν δὲν ἔκαμνε τίποτε ἄλλο τροφοδοτοῦσε ὅμως τὴν πολυλογία τοῦ Περαμιώτη. Ἡ μακροθυμία τῶν Ἐγγλέζων ὅμως εἶχε φθάσει στὸ τέλος της. Καὶ δὲν εἶχαν ἄδικο οἱ ἄνθρωποι, γιατί ἀφοῦ δὲν ἠθέλαν καθόλου ἡσυχία νὰ ἰδοῦν τὰ σχέδιά τους, ἄργισαν, φαίνεται, νὰ σκέπτωνται τώρα, μήπως δὲν ἠμπορέσουν καὶ νὰ κοιμηθοῦν. Ἀφοῦ λοιπὸν ἄλλαξαν μερικὲς λέξεις ἀναμεταξύ τους, καὶ ἀφοῦ καὶ οἱ φάτσες των ἄλλαξαν κάμποσες θωριές, ὁ ἀργηγὸς των ποὺ ἤξερε μερικὰ ρωμαΐκα—ὅσα δηλαδὴ μπορεῖ νὰ μάθῃ ἕνας Ἐγγλέζος—φώνηκε ἀπὸ κάτι κινήματα πῶς ἑτοιμάζουνταν νὰ προβῇ σὲ διαβήματα.

— Δίχως ἄλλο, λέω κρυφὰ στὸ φίλο μου, ἀπόψε θὰ 'χαμε κανένα ἀγγλορωμαΐκο ἐπεισόδιο! κ' ἐμ ἔπιασ, ἐμ' ἔργον. Ὁ Ἐγγλέζος φωνάζει τὸν καμαρότο.

— Καμαρότ! καμαρότ!

Ἀλλὰ ξεφώνησε τόσο δυνατὰ καὶ μὲ τόσο ἀπότομον τρόπο, ὥστε ὅλοι ὅσοι βρεθήκαμε στὴν κάμαρη, ἔκπληκτήκαμε, κ' ὅσο νὰ ἰδοῦμε τί θ' ἀπογένῃ ἦταν ἡ ἀναπνοή μας σταματημένη. Σημειώστε ὅμως, ὅτι ὁ Ἀρταχηνὸς καὶ ὁ Περαμιώτης, ποὺ δὲν γύρεψαν μαστα γιὰ τοὺς καθόλου, εἶχαν τὴν ἰδέα, ὅτι ὁ τρόπος ποὺ συζητοῦσαν δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἐνοχλήσῃ κανένα κ.τ.λ. βλέποντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, ἀποροῦσαν τί ἔπαθε ὁ Ἐγγλέζος καὶ ξεσηκώθηκαν τόσον τὰ νεῦρά του. Ἐν τούτοις ἔρθε καὶ ὁ καμαρότος.

— Τί ἀγαπᾶει ὁ Κύριος;

— Ἐνεῶ πότε ὀρκινάει τὸ νόκτα;

Ὁ καμαρότος, κάλτσα τοῦ διαβόλου, ἀφοῦ ἔριξε μιὰ πονηρὴ ματιὰ ἀπάνω μας,

— Τὴν ὥρα ποὺ τελειώνει ὁ σωμαΐκος ὁ καυγᾶς! τοῦ ἀπαντᾶει.

Ὅσο νὰ ἰδοῦμε τί τ' ἀπογένῃ, ἦταν ἡ καρδιά μας σφιγμένη, ἀλλὰ μὲ τὴν περίεργη ἐρώτηση τοῦ Ἐγγλέζου καὶ μὲ τὴν τόσο ἔξυπνη ἀπάντηση τοῦ καμαρότου, ξεπεράσαμε ὅλοι στὰ γέλοια.

Μὰ καὶ ὁ Ἐγγλέζος φάνηκε ὅτι ἱκανοποιήθηκε μ' αὐτὴ τὴν ἔξυπνη τὴν ἀπάντηση, γιατί κ' ἐκεῖνος γέλασε, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ συντροφοί του, ποὺ τοὺς ἐξήγησε τὴν εὐφυολογία, γέλασαν.

Μόνον ὁ ἕνας τους δὲ γέλασε καθόλου. Ἀκόμη κ' ἐκεῖ ποὺ κοιμοῦνταν ἦταν θυμωμένος κ' ὅλο μνημόνευε.

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΕΧΑΡΧΟΣ